

Що таке домашнє насильство і як з ним боротися?

Як часто нам повторювали з дитинства: «Мій дім - моя фортеця!». Однак далеко не кожен з нас може з упевненістю вважати свій будинок фортецею, а своїх рідних і близьких - гарантми власної безпеки. Можна довго розмірковувати про причини даного явища, проте в даній статті зосередимося не на причини, а на способах мінімізувати явище і його наслідки.

Отже, що ж таке домашнє насильство? Це - які стали звичними фізичні, словесні, моральні і економічні образи і примусу з метою залякування і отримання влади одних членів сім'ї над іншими. Таким чином, домашнє насильство - це не тільки побої і сексуальне насильство.

Існують і приховані форми: систематичні образи і приниження гідності, примусова ізоляція від зовнішнього світу (заборона на роботу, навчання, на зустрічі з друзями і навіть родичами), економічні утиски (жорстке обмеження у фінансах і вимога детальної звітності - нерідко при забороні заробляти самостійно).

На жаль, домашнє насилля існує у всіх без винятку соціальних групах, з ним стикаються незалежно від рівня доходів, освіти і положення в суспільстві. Проте можна виділити деякі загальні закономірності в особистості як агресора, так і жертви. Отже, який психологічний портрет жертви домашнього насильства? Це - низька самооцінка, підвищена тривожність і навіюваність, невпевненість у собі. У дорослих жертв спостерігається виправдання дій кривдника («жертва завжди сама винна»), гіпертрофоване почуття провини, пригнічене почуття гніву, впевненість в тому, що ніхто не може реально допомогти, віра в міф про норму насильницьких стосунків у сім'ї («б'є - значить, любить», «биття визначає свідомість», «всіх дітей б'ють батьки» і так далі), у жінок - принижене розуміння ролі жінки в суспільстві і в сім'ї.

А що представляють з себе типові «агресори»? Це люди, які, як правило, і самі піддавалися насильству в дитинстві, вони володіють низькою самооцінкою, звинувачують інших у діях, які здійснюють самі (наприклад, невірні чоловіки приписують дружині постійні зради - або навпаки). Часто вони не усвідомлюють, що їх агресивні дії мають для жертви серйозні наслідки, однак добре розуміють, по відношенню до кого можна і до кого не можна проявляти агресію. «Домашні

гвалтівники», як правило, в суспільстві або на хорошому рахунку, або, як кажуть, «ніколи не залучалися»; якщо це чоловік - він традиційний у поглядах на сім'ю і провідну роль в ній мають чоловіки (як і в усьому суспільстві).

Головною особливістю домашнього насильства є та обставина, що при спробі порвати відносини небезпека для жертви різко посилюється. Тому в ситуації, коли терпіти більше сил немає, необхідно заздалегідь все продумати і **підстрахуватися**:

- зібрати ключі від квартири, документи, якщо є можливість - гроші, а також найнеобхідніші речі: одяг, ліки (свої і дітей - при їх наявності) і сховати у доступному, але безпечному місці - у рідних, у знайомих;
- домовитися з надійними сусідами, щоб вони викликали міліцію, якщо почують характерні крики з квартири;
- не загрозувати відходом даремно, пам'ятати «закон джунглів»: спочатку дій, потім подавай голос. Якщо ви будете лише погрожувати, поступово ваші акції впадуть до нуля: вам вже ніхто не повірить - і в першу чергу ви самі втратите віру в здатність здійснити свій намір;
- заздалегідь домовитися з родичами, друзями або знайомими (бажано - невідомими агресору) про надання притулку в разі необхідності; заховати і знищити всі адреси, які допомогли б йому в пошуках.

Ще краще - звернутися до спеціалізованого кризовий центр надання допомоги жертвам насильства. Не тікайте з квартири «у чому є», непідготовлений втечу змусить вас незабаром повернутися - як правило, на надзвичайно не вигідних для вас умовах;

- постаратися прийняти всі заходи - по можливості, щоб свідками (а тим більше - жертвами) насильства не стали діти;
- якщо насильство по відношенню до вас або дітей все ж таки скоєно, постарайтеся розповісти про нього як можна більшій кількості людей: сусідам, друзям, родичам, колегам - згодом вони можуть стати вашими свідками в суді;
- до речі, про суд: у разі заподіяння фізичної шкоди (побоїв, сексуального насильства і т.д.) необхідно обов'язково пройти огляд у медичному закладі (зверніться, наприклад, в травматологічне чи гінекологічне відділення) і **ОБОВ'ЯЗКОВО** написати заяву в міліцію!

Безкарність - найбільш потужний чинник, що провокує і стимулює насильство! Пам'ятайте: у 95% випадків, якщо фізична або сексуальне насильство вже мало місце, то одним разом справа не обмежиться. Причому події будуть відбуватися по наростаючій: з кожним наступним разом збільшується ступінь жорстокості і частота повторення.

Агресор після вчинення насильства нерідко «підкупує» жертву: активно просить вибачення, «загладжує» свою провину доступними йому способами (обіцянками і запевненнями, сексом, подарунками, «послабленнями режиму», що в результаті лише дає нові приводи для спалахів агресії). Багато жертв «купаються» на це знову і знову - поки їх не знаходять з проломленим черепом або самі вони, доведені до відчаю, не вбивають свого мучителя.

Ще одним важелем управління жертвами домашнього насильства є страх. Доросла жертва боїться розголосу, зміни соціального стану, засудження («сама винна», «заробила») або надмірно болісно сприймається співчуття оточуючих. А головне - боїться нестабільності життя в разі відходу: часто саме відсутність житла та/або засобів до існування змушує жертв терпіти насильство протягом довгих років.

Дуже істотним чинником для маніпуляції є діти: часто агресор, особливо володіє владою і грошима, може грати цією картою - «дітей не побачиш».

Жертва-дитина теж боїться багато чого: втратити родину - навіть таку, як є; боїться зізнатися другому з батьків про жорстоке поводження першого, так як - знову ж таки - страшисться розлучення батьків або ж засудження та другого дорослого («за справу отримав»).

Насильство над дітьми - особлива велика проблема. Більшість батьків, жорстоко звертаються з дітьми, часто переживали подібне ж відношення (або нехтування) з боку

власних батьків у дитинстві. За даними різних авторів, від 60 до 75% батьків «забитих» дітей мають психіатричні або особистісні розлади. Нерідко фізичне та сексуальне насильство є наслідком алкоголізму, наркоманії батьків, а також таких їхніх особистісних особливостей, як низька самооцінка, ворожість по відношенню до інших людей і до суспільства в цілому, гнівливість, вибуховість характеру, незрілість батьківських почуттів і емоційна "тупість".

Найчастіше жертвами батьківського насильства є малюки до 3 років, а також діти з психічними і фізичними відхиленнями - як найбільш «дратівливі» і одночасно безпорадні істоти. Що ж робити, якщо ви підозрюєте насильницькі дії щодо своєї або чужої дитини?

Зверніть увагу, якщо він:

- періодично отримує нез'ясовні травми, синці;
- боязливий, має страхи у великій кількості, погано спить, плаче по ночах;
- в іграх постійно відтворює акти насильства, надаючи перевагу їм перед будь-якими іншими видами гри;
- не шукає захисту у дорослих у разі небезпеки або всіма силами уникає спілкування з якимось конкретним дорослим.

Пам'ятайте: діти у разі домашнього насильства потребують допомоги в будь-якому випадку - на відміну від дорослих, яким в окремих випадках все ж таки вдається самостійно впоратися з ситуацією. Найкраще допомагає звернення до органів опіки і центр підтримки жертв насильства, якщо він є у вашому місті, або до психолога. Допомога потопаючим - справа рук не лише самих потопаючих: допомогти в таких ситуаціях цілком реально - треба тільки побачити можливість цієї допомоги і вчасно протягнути до неї руку.

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ

Старосамбірське бюро
правової допомоги
м. Старий Самбір,
вул. Л. Галицького, 114
телефони:
(096) 07 - 95 - 076 - Уляна;
(068) 62 - 92 - 960 - Андрій.

**ПРАВОВА ДОПОМОГА ПОСТРАЖДАЛИМ
ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА**

[0 800 213 103

ФІЗИЧНЕ

- ляпаси, стусани, штовкання, щипання, шмагання, нусання
- незаноне позбавлення волі
- нанесення побиттів, мордування, запліднення тілесних ушкоджень
- залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані тощо

СЕКСУАЛЬНЕ

- примус до статевого контакту
- вчинення дій сексуального характеру у присутності дитини або стосовно дитини незалежно від її згоди
- примус до небезпечних форм статевих контактів тощо

**ОСОБИ, ЯКІ
ПОСТРАЖДАЛИ
ВІД ДОМАШНЬОГО
НАСИЛЬСТВА,
МАЮТЬ ПРАВО
БЕЗОПЛАТНО
ОТРИМАТИ
УСІ ВИДИ
ПРАВОВИХ ПОСЛУГ**

НАСИЛЬСТВО

- позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними
- залишення без догляду або піклування
- перешкоджання в отриманні лікування чи реабілітації
- заборона працювати (навчатися) або примушування до праці тощо

ЕКОНОМІЧНЕ

- словесні образи, погрози
- приниження, переслідування, залякування

ПСИХОЛОГІЧНЕ

- навіювання почуття провини, невпевненості
- заборона бачитися/спілкуватися із рідними чи близькими людьми тощо

**КРИВДНИКОМ МОЖЕ БУТИ
ОДИН ІЗ ЧЛЕНІВ ПОДРУЖЖЯ,
НОЛИШНІЙ ЧОЛОВІК/ДРУЖИНА,
МАТИ/БАТЬКО ОДНОГО З ЧЛЕНІВ
ПОДРУЖЖЯ, БРАТ/СЕСТРА, ІНШИЙ
РОДИЧ, НЕЗАЛЕЖНО ВІД ФАНТУ
СПІЛЬНОГО ПРОЖИВАННЯ**

МІНІСТЕРСТВО
ЮСТИЦІЇ

ЄДИНИЙ КОНТАКТ-ЦЕНТР
[0 800 213 103
Службаки в Міністерстві у справах Юстиції
[www.legalaid.gov.ua]